

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Issued daily
except
Sundays and
Holidays.

LETO—YEAR IX.

Entered as second-class matter January 26, 1910, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1873.

CHICAGO, ILL., PETEK 29. DECEMBRA (DECEMBER) 1916.

ŠTEV.—NUMBER 1781

NAZNA PREDLOGA V HOMATIJE Z MEHIKO. KONGRESU.

Meyer London, socialistični kongresnik, predlaga, da naj vlada raspolaga z živešem.

DRŽAVNA KONTROLA ZA ŽIVILA.

Washington, D. C., 28. dec. — Socialistični kongresnik Meyer London je predložil kongresu zatočensko predlogo, ki priporoča, da se uvedejo poizvedbe, da se počasnemu potomu spravijo vsa živila pod zvezno kontrolo.

Predloga določa, da se ustavovi komisijo za živila, obstoječa iz tajnika za poljedelstvo, tajnika za trgovino in tajnika za delo. Komisija naj takoj preide, kako veče so zaloge živeža. Če se dožene, da so zaloge nezadostne, mora komisija to dejstvo takoj sporočiti predsedniku, ki naj prepove izvoz živil.

Predlog zahteva, da komisija pod svoje poročilo kongresu predloži predlog, je dejal:

"Vprašanje draginje ni novo. Voja je pospeševala, ni je pa vendarila. Nepretrgan namen obstoji, da se povražajo cene živilskim potrebitinam.

Poizvedbe in sodnijska preganja ne bodo pomagale. Temveč je držuba, toliko rajše se uklopi pismu postave. Zlo tiči v sistemu, ki dovoljuje privatnemu kapitalu, da lastuje glavne živilske potrebitinam — živež. Evropski narodi so se pod pritisom vojne naučili, odstraniti do gotove moje elemente špekulacije, sprovljanja in profita — posredovalcev.

Kako naj se organizira ohranitev, prodaja in razdelitev živeža na demokratični podlage, je važno ljudsko vprašanje.'

DVA SENATORJA STA ZAMOTANA V BORZNI ŠKANDAL.

Washington, D. C., 28. dec. — Imena dveh zveznih senatorjev so pridružili vestem o borznem škandalu, ki pravijo, da so se zvezni uradniki poslužili Wilsonove mirovne note za špekulacije na borzi.

Afera zna postati pravi politični škandal. Uradniki, ki niso mogli obdržati čistih rok, trdijo, da je član kabineta izdelal načrt za preiskavo.

Pravijo, da motivi prihajajo iz političnega sovraštva in proti članski skupine, ki je zapletena v afero. Izvet je le neki član kabine, ki je baje napravil ogromen profit, ker se je poslužil informacij.

In če pride res do preiskave, kaj potem? Mogče postane par oseb nemogočih v javnem političnem življenu, sistem pa ostane, ki daje priliko gotovim osebam, da se lahko poslužujejo diplomatičnih komunikacij za špekulacijo na borzi.

Odpraviti je treba sistem — tajno diplomacijo, in taki škandali postanejo nemogoči.

LJUBEZEN ŽENE DO SVOJEGA SOPROGA.

New York, 28. decembra. — Mrs. Ana Smith je dala arretirati svojega soproga, ker je kalil mir na božični večer. Obravnava se je vrnila pred sodnikom Deulom, ki je prepustil Ani, da izreče kaznen nad svojim soprogom.

"Šest mesecov zapora," je začrnila Ana v eni senci, ko ji je bila dana neomejena moč nad njenim soprom.

Sodnik jo je podučil, da je to previsoka kaznen za prvi prestopek in da ne soglaša s kazenskim zakonikom. "Pet mesecov, štiri meseca, tri meseca, dva meseca," je kričala Ana, a slednjiji je občata pri 30 dneh, ki tvorijo maksimalno kaznen za prestopek te vrste.

Sodnik je jepodučil, da je to previsoka kaznen za prvi prestopek in da ne soglaša s kazenskim zakonikom. "Pet mesecov, štiri meseca, tri meseca, dva meseca," je kričala Ana, a slednjiji je občata pri 30 dneh, ki tvorijo maksimalno kaznen za prestopek te vrste.

Nabirajte narodnike na dnevnik "Prosveta"!

Entered as second-class matter January 26, 1910, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1873.

CHICAGO, ILL., PETEK 29. DECEMBRA (DECEMBER) 1916.

ŠTEV.—NUMBER 1781

NAZNA PREDLOGA V HOMATIJE Z MEHIKO. KONGRESU.

Carranza je odpoklical svojega poslanika iz Washingtona. — Mirovno pogajanje se razdira. — Nekaj se govori o "priponjanju" Ville. — Ob maji streljajo luknje v srak.

Washington, 28. dec. — Predsednik Wilson in njegov kabinet imata zopet opraviti s položajem v Mehiki, ki je baje tako resen kakor je bil takrat, ko so bile poslane ameriške čete čez mejo. Mehiki poslanik Arredondo je dobil nalog, da odpotuje v Mexico City. Poslanik sicer taki, da je njegov odpoklic v kakšni zvezi z mirovnim razdarm, ali utajiti se ne more, da odhaja ravno v trenotku, ko je Carranza odreklo odobrenje mirovnega protokola. Nekateri navajajo, da je Carranza jezen, ker ameriška vlada toliko časa ne pošlje svojega poslanika v Mexico City in zaradi tega je odpoklical mehiškega poslanika Luis Cabrera, načelnik mehiške delegacije na mirovni konferenci, je prišel danes zjutraj v Washington in seboj je prinesel pisemni odgovor Carranze na zahtevo ameriških delegatov, da se izreče črno na belom, za ali proti protokolu. Ta odgovor še ni objavljen, dendar se domneva, da mehiški načelnik zopet zahteva umaknitev ameriških čet čez Mehiki kot edini predlog za mirovno poravnava vseh ostalih diferec.

Ameriška vlada bo morda že v enem tednu odločila, kaj ji je storiti z ozirom na mehiško brozgo. Iz gotovih krovov namiguje, da bi ne bilo prepričeno, če ameriška vlada pripozna Ville za revolucionarnega voditelja in ne več za bandita, umaskane ameriške čete čez mejo in prepusti Mehiki civilni vojni, da se tepeva Carranza in Villa kolikor hočeta.

El Paso, Tex., 28. dec. — Milicarji 3. kentuckijskega polka so včeraj izstrelili najmanj sto strelov čez reko Grande, od koder je počelo nekaj strelov proti milicarskim šotorom. Streli iz mehiških napadajo, da se dovoljno počne v civilni službi. S tem je vojni tajnik priznal, da je polnoma v redu, da se dovoli kapitalistom, ki draže živila, da strijajo uradnike in uslužbence v civilni službi.

Ameriška vlada bo morda že v enem tednu odločila, kaj ji je storiti z ozirom na mehiško brozgo. Iz gotovih krovov namiguje, da bi ne bilo prepričeno, če ameriška vlada pripozna Ville za revolucionarnega voditelja in ne več za bandita, umaskane ameriške čete čez mejo in prepusti Mehiki civilni vojni, da se tepeva Carranza in Villa kolikor hočeta.

El Paso, Tex., 28. dec. — Milicarji 3. kentuckijskega polka so včeraj izstrelili najmanj sto strelov čez reko Grande, od koder je počelo nekaj strelov proti milicarskim šotorom. Streli iz mehiških napadajo, da se dovoljno počne v civilni službi. S tem je vojni tajnik priznal, da je polnoma v redu, da se dovoli kapitalistom, ki draže živila, da strijajo uradnike in uslužbence v civilni službi.

Ameriška vlada bo morda že v enem tednu odločila, kaj ji je storiti z ozirom na mehiško brozgo. Iz gotovih krovov namiguje, da bi ne bilo prepričeno, če ameriška vlada pripozna Ville za revolucionarnega voditelja in ne več za bandita, umaskane ameriške čete čez mejo in prepusti Mehiki civilni vojni, da se tepeva Carranza in Villa kolikor hočeta.

El Paso, Tex., 28. dec. — Milicarji 3. kentuckijskega polka so včeraj izstrelili najmanj sto strelov čez reko Grande, od koder je počelo nekaj strelov proti milicarskim šotorom. Streli iz mehiških napadajo, da se dovoljno počne v civilni službi. S tem je vojni tajnik priznal, da je polnoma v redu, da se dovoli kapitalistom, ki draže živila, da strijajo uradnike in uslužbence v civilni službi.

Ameriška vlada bo morda že v enem tednu odločila, kaj ji je storiti z ozirom na mehiško brozgo. Iz gotovih krovov namiguje, da bi ne bilo prepričeno, če ameriška vlada pripozna Ville za revolucionarnega voditelja in ne več za bandita, umaskane ameriške čete čez mejo in prepusti Mehiki civilni vojni, da se tepeva Carranza in Villa kolikor hočeta.

El Paso, Tex., 28. dec. — Milicarji 3. kentuckijskega polka so včeraj izstrelili najmanj sto strelov čez reko Grande, od koder je počelo nekaj strelov proti milicarskim šotorom. Streli iz mehiških napadajo, da se dovoljno počne v civilni službi. S tem je vojni tajnik priznal, da je polnoma v redu, da se dovoli kapitalistom, ki draže živila, da strijajo uradnike in uslužbence v civilni službi.

Ameriška vlada bo morda že v enem tednu odločila, kaj ji je storiti z ozirom na mehiško brozgo. Iz gotovih krovov namiguje, da bi ne bilo prepričeno, če ameriška vlada pripozna Ville za revolucionarnega voditelja in ne več za bandita, umaskane ameriške čete čez mejo in prepusti Mehiki civilni vojni, da se tepeva Carranza in Villa kolikor hočeta.

El Paso, Tex., 28. dec. — Milicarji 3. kentuckijskega polka so včeraj izstrelili najmanj sto strelov čez reko Grande, od koder je počelo nekaj strelov proti milicarskim šotorom. Streli iz mehiških napadajo, da se dovoljno počne v civilni službi. S tem je vojni tajnik priznal, da je polnoma v redu, da se dovoli kapitalistom, ki draže živila, da strijajo uradnike in uslužbence v civilni službi.

Ameriška vlada bo morda že v enem tednu odločila, kaj ji je storiti z ozirom na mehiško brozgo. Iz gotovih krovov namiguje, da bi ne bilo prepričeno, če ameriška vlada pripozna Ville za revolucionarnega voditelja in ne več za bandita, umaskane ameriške čete čez mejo in prepusti Mehiki civilni vojni, da se tepeva Carranza in Villa kolikor hočeta.

El Paso, Tex., 28. dec. — Milicarji 3. kentuckijskega polka so včeraj izstrelili najmanj sto strelov čez reko Grande, od koder je počelo nekaj strelov proti milicarskim šotorom. Streli iz mehiških napadajo, da se dovoljno počne v civilni službi. S tem je vojni tajnik priznal, da je polnoma v redu, da se dovoli kapitalistom, ki draže živila, da strijajo uradnike in uslužbence v civilni službi.

Ameriška vlada bo morda že v enem tednu odločila, kaj ji je storiti z ozirom na mehiško brozgo. Iz gotovih krovov namiguje, da bi ne bilo prepričeno, če ameriška vlada pripozna Ville za revolucionarnega voditelja in ne več za bandita, umaskane ameriške čete čez mejo in prepusti Mehiki civilni vojni, da se tepeva Carranza in Villa kolikor hočeta.

El Paso, Tex., 28. dec. — Milicarji 3. kentuckijskega polka so včeraj izstrelili najmanj sto strelov čez reko Grande, od koder je počelo nekaj strelov proti milicarskim šotorom. Streli iz mehiških napadajo, da se dovoljno počne v civilni službi. S tem je vojni tajnik priznal, da je polnoma v redu, da se dovoli kapitalistom, ki draže živila, da strijajo uradnike in uslužbence v civilni službi.

Ameriška vlada bo morda že v enem tednu odločila, kaj ji je storiti z ozirom na mehiško brozgo. Iz gotovih krovov namiguje, da bi ne bilo prepričeno, če ameriška vlada pripozna Ville za revolucionarnega voditelja in ne več za bandita, umaskane ameriške čete čez mejo in prepusti Mehiki civilni vojni, da se tepeva Carranza in Villa kolikor hočeta.

El Paso, Tex., 28. dec. — Milicarji 3. kentuckijskega polka so včeraj izstrelili najmanj sto strelov čez reko Grande, od koder je počelo nekaj strelov proti milicarskim šotorom. Streli iz mehiških napadajo, da se dovoljno počne v civilni službi. S tem je vojni tajnik priznal, da je polnoma v redu, da se dovoli kapitalistom, ki draže živila, da strijajo uradnike in uslužbence v civilni službi.

Ameriška vlada bo morda že v enem tednu odločila, kaj ji je storiti z ozirom na mehiško brozgo. Iz gotovih krovov namiguje, da bi ne bilo prepričeno, če ameriška vlada pripozna Ville za revolucionarnega voditelja in ne več za bandita, umaskane ameriške čete čez mejo in prepusti Mehiki civilni vojni, da se tepeva Carranza in Villa kolikor hočeta.

El Paso, Tex., 28. dec. — Milicarji 3. kentuckijskega polka so včeraj izstrelili najmanj sto strelov čez reko Grande, od koder je počelo nekaj strelov proti milicarskim šotorom. Streli iz mehiških napadajo, da se dovoljno počne v civilni službi. S tem je vojni tajnik priznal, da je polnoma v redu, da se dovoli kapitalistom, ki draže živila, da strijajo uradnike in uslužbence v civilni službi.

Ameriška vlada bo morda že v enem tednu odločila, kaj ji je storiti z ozirom na mehiško brozgo. Iz gotovih krovov namiguje, da bi ne bilo prepričeno, če ameriška vlada pripozna Ville za revolucionarnega voditelja in ne več za bandita, umaskane ameriške čete čez mejo in prepusti Mehiki civilni vojni, da se tepeva Carranza in Villa kolikor hočeta.

El Paso, Tex., 28. dec. — Milicarji 3. kentuckijskega polka so včeraj izstrelili najmanj sto strelov čez reko Grande, od koder je počelo nekaj strelov proti milicarskim šotorom. Streli iz mehiških napadajo, da se dovoljno počne v civilni službi. S tem je vojni tajnik priznal, da je polnoma v redu, da se dovoli kapitalistom, ki draže živila, da strijajo uradnike in uslužbence v civilni službi.

Ameriška vlada bo morda že v enem tednu odločila, kaj ji je storiti z ozirom na mehiško brozgo. Iz gotovih krovov namiguje, da bi ne bilo prepričeno, če ameriška vlada pripozna Ville za revolucionarnega voditelja in ne več za bandita, umaskane ameriške čete čez mejo in prepusti Mehiki civilni vojni, da se tepeva Carranza in Villa kolikor hočeta.

El Paso, Tex., 28. dec. — Milicarji 3. kentuckijskega polka so včeraj izstrelili najmanj sto strelov čez reko Grande, od koder je počelo nekaj strelov proti milicarskim šotorom. Streli iz mehiških napadajo, da se dovoljno počne v civilni službi. S tem je vojni tajnik priznal, da je polnoma v redu, da se dovoli kapitalistom, ki draže živila, da strijajo uradnike in uslužbence v civilni službi.

Ameriška vlada bo morda že v enem tednu odločila, kaj ji je storiti z ozirom na mehiško brozgo. Iz gotovih krovov namiguje, da bi ne bilo prepričeno, če ameriška vlada pripozna Ville za revolucionarnega voditelja in ne več za bandita, umaskane ameriške čete čez mejo in prepusti Mehiki civilni vojni, da se tepeva Carranza in Villa kolikor hočeta.

El Paso, Tex., 28. dec. — Milicarji 3. kentuckijskega polka so včeraj izstrelili najmanj sto strelov čez reko Grande, od koder je počelo nekaj strelov proti milicarskim šotorom. Streli iz mehiških napadajo, da se dovoljno počne v civilni službi. S tem je vojni tajnik priznal, da je polnoma v redu, da se dovoli kapitalistom, ki draže živila, da strijajo uradnike in uslužbence v civilni službi.

DVOJNA MERA ZA VLA- DNE SLUŽBE.

Častniki v armadi so zavarovani proti draginji, medtem ko so ciljni uslužbenci izpostavljeni oderuhom.

ZVEZNI ČASTNIKI DORIVAJO ŽIVILA PO REŽILSKI CENI OD VOJNE UPRAVE.

Washington, D. C., 28. dec. — Vlada pomaga zveznim častnikom proti draginji na ta način, da kupuje živila od vojne uprave po režilski ceni.

Washington, D. C., 28. dec. — Vlada pomaga zveznim častnikom proti draginji na ta način, da kupuje živila od vojne uprave po režilski ceni.

Vojni tajnik odgovarja, da začne način, da se prodajajo potrebnične izvezne zaloge zveznim častnikom in vojakom v armadi in v mornariški pehoti, pomorskim častnikom in uslužbencem, da kupuje živila skozi zvezne posredovnice.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Gosp. oglašev po dogovoru. Ekspresni se ne vratajo.

Narodnina: Zadnjene države (neven Chicago) in Canada \$5 na leta, \$1.50 na pol leta in \$10 na tri meseca; Chicago in Indianapolis \$4.50 na leta, \$2.25 na pol leta, \$1.15 na tri meseca.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society

Issued daily except Sundays and Holidays OWNED BY SLOVENIAN NATIONAL BENEFIT SOCIETY

Advertising rates on agreement

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Teléfono Lawndale 4635.

Datum v oklepaju n. pr. (December 31—16) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam s tem dnevnem poteče naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

Tenki žarek . . .

Evropska vojna je dobila novo poglavje in upajmo, da je zadnje. Prišla je v štadij, ko se med grmenjem topov vedno bolj oglašajo argumenti za in proti miru. Grmenje je torej dvoje — na bojiščih in na diplomatičnih torbiščih. Vihar se pologoma trga in izmed črnih oblakov se je pričel svetlikati droben, tenki in zelo majčen žarek miru. Kajpada, žarek prihaja še iz velike daljave, ali klub temu je viden.

Diplomatične note so pričele križati in čeprav so odzivi teh pot v Londonu, Parizu in Petrogradu zelo klavri, so klub temu dobro znamenje. Note se sicer lahko ponavljajo že pol leta brez kakrškega posebnega uspeha, ali dokler se ne ustavijo, je zmajaj upanje, da pride do zbljažanja. Začetek je tukaj in tega ni več mogoče utajiti. Pamet je pričela govoriti, in kakor histro privede pamet trmoglavec do spoznanja, da je boljše argumentirati z besedo, kakor s kanoni, tedaj bo začetek konec.

Predsednik Wilson je prisel s svojo noto v logičen trenotku. Naj bodo motivi njegove note kakor nikoli, glavno je, da je opozoril krvavo Evropo, da je že čas inisiliti na mir. Njegova želja, da vojskovalec naznani svoje mirovne pogoje, je tudi na mestu. Svet je že skrajno sit bombastičnih fraz, da se vodi vojna "za pravice malih narodov, za neodvisnost in svobodo podložnih ljudstev, za obrambo očetnjav proti upadu barbarov, za svobodo morja, za učenje pruskega militarizma" itd., katerih kar nugoli v ozrnju odkar traja klanje. Čas je, da vodilni vojskovaleci enkrat resno povejo, kaj hočejo in zakaj pravzaprav prelivajo morja krije že tretje leto. Neutralna ljudstva ki tudi trpijo vsed te svetovne katastrofe, so ravno tako zainteresirana glede izpemb, ki jih primata vojna, kakor vojskovaleci sami. Povejo naj in poveje javno! Namigavanja, da bi se pogoji sporocili tajno, so nesmiselnost. Ali jih je morda stran? Ako jih ni stran prelivati krije in pasti celo dežele, tedaj jih tudi ne sme biti v Slovenski soci dvoran na 5607 stran povedati vsemu svetu, za kaj pravzaprav delajo to?

Svedeli bodo imeli kanadski farmerji še velik boj, kajti njihova vlada je za izkorisčanje po privatnem kapitalizmu in vojni davek, pod katerim bodo pokale vse britiske kolonije, bodo skušali kapitalisti povod naprtiti farmerjam in industrijskim delavcem na hrbot.

Kanada je bogata na farmerjskih zemljiščih in tam je še veliko neobdelanega sveta. Vendar pa bo Kanada po vojni zelo slab kraj za naseljevanje, ako se končno ne izpremenijo razmere. Vlada bo sicer ponujala zemljo zastonji, ampak vsak košček kanadske zemlje bo intabuliran z "vojnim davkom", ki bo ostavljal farmerja s praznimi rokami, kadar proda svoj pridelek.

miru, v kateri se piše zadnje poglavje najstrašnejše vojne na svetu. Govorice o trajnem miru so brez pomena, dokler ni sklenjen začasnji mir. Zadnjega bodo sklepal diplomatici vladajočih slojev, ki so sicer lahko več ali manj pod vplivom ljudskih slojev, toda malo je upanja, da bi diplomatici rešili veliko vprašanje trajnega miru. To vprašanje morajo rešiti tlačena ljudstva, ki plačujejo krvni in denarni davek. Mi verujemo v velike izpremembe po vojni, — ali te izpremembe ne bodo delo vladajočih mogotcev. Glavno je, da končajo vojno, katero so začeli.

Proč s prokleto vojno!

V Kanadi se svita.

Kanada je naš severni sosed, vendar pa je mnogim Amerikanecem tako malo znano, kaj se gadi tam, kakor da bi bila kje v severni Evropi. V Kanadi je namreč cenzura kakor na Angleškem, ki dopušča čez mejo le lepe vesti o zmagačih kanadskih čet na Francoškem in o velikem navduševanju Kanadčanov za nadaljevanje vojne. Kanada zalaga Anglijo s človeškim in drugim materialom in vsled tega tudi tam občutijo bridke učlane vojne. Da niso Kanadčani tako zelo navdušeni za žrtvovanje, ki ga doprinašajo vojnemu možuhu in da niso povsem v soglasju s svojimi vladnimi stiskali, kakor bi rada uverila zunanjii svef kanadska vlada, o tem spričujejo razne vesti, ki se klub cenzuri prikrajejo čez mejo.

Tako na primer je došla vest o zanimivem gibanju med kanadskimi farmerji. Tri velike farmarske organizacije so se združile v eno samo unijo z namenom, da se bodo borile proti kanadski vladi za mnoge potrebne reforme, ki so postale vsled vojne zelo akutne.

Predvsem zahteva nova farmarska organizacija odpravo državnega tarifa z Združenimi državami ali takozzano recipročno pogodbo, ki bi dovolila svobodno trgovino z Ameriko. Dalje zahtevajo davek na velike dohodke in dedščine kanadskih kapitalistov in direktni davek na kulturnirana zemljišča. Zahtevajo tudi podprtje prometnih sredstev, to je železnice in oddajo vseh prirodnih zdrojev. (ruda, premog itd.) Imdstvu v najem na javnih dražbah za kratko dobo.

Seveda bodo imeli kanadski farmerji še velik boj, kajti njihova vlada je za izkorisčanje po privatnem kapitalizmu in vojni davek, pod katerim bodo pokale vse britiske kolonije, bodo skušali kapitalisti povod naprtiti farmerjam in industrijskim delavcem na hrbot.

Kanada je bogata na farmerjskih zemljiščih in tam je še veliko neobdelanega sveta. Vendar pa bo Kanada po vojni zelo slab kraj za naseljevanje, ako se končno ne izpremenijo razmere. Vlada bo sicer ponujala zemljo zastonji, ampak vsak košček kanadske zemlje bo intabuliran z "vojnim davkom", ki bo ostavljal farmerja s praznimi rokami, kadar proda svoj pridelek.

DOPISI.

Cleveland, O. — V nedeljo dne 31. decembra ob pol treh popoldne ob govoril sodr. Matt Petrovich, ki tudi nismo bili na 5607 St. Clair ave o točki

Industrijalne zahteve soc. stranke."

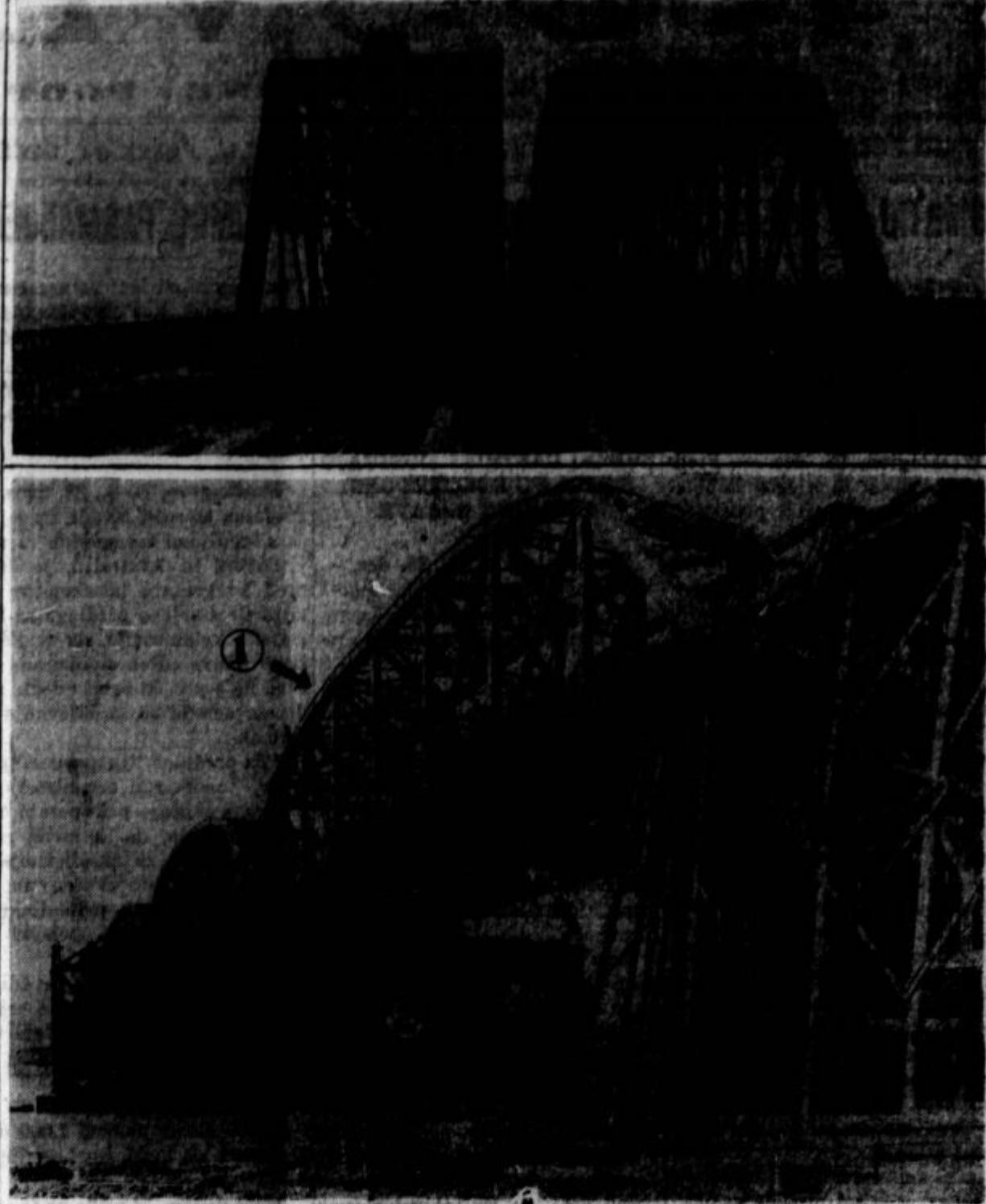
Namen shoda je seznaniti slovenske delavce s programom soc. stranke. Razpravljalo se bo o osnivanju delavniku, zavarovanju za starost in podobnimi vprašanjami. Rojaki, udeležite se shoda!

M. P.

Herminie, Pa. — Z velikim veseljem prišli so nam naši "bosuti" povedati po vseh prostorih v premogovem rovu, da inamo še zvišano plačo pri-toni premoga. Misliši so seveda, da bodo turkajske premogarje spravili v bagre kakšno navdušenje za družbo, ki je tako dobra in nam da se priholjka, kar sam od sebe brez strajka. Ko je družba zvišala ceno premoga od \$6 na \$10, in \$12 nam pa niso prišli nič povedati.

Neutralne države se smejijo po pustiti ljudstva, ki imajo e-mu svobodno besedo in ne samo tih zelja, kakor neštevne mase v vojno zapletenih držav. Tako zanetiško tako veliko javno mnenje za hiter končanje vojne, da se bodo morali mogotri premisliti.

Prišli smo v interesantno dobo, v kateri se vojna in družba se imenuje predloha nji nam niso prišli nič povedati.

Največje inženirske delo na železnicih je brez dvoma izvršeno na dolgem železniškem mostu čez reko Missouri v Omahi. Velikanski novi most je bil postavljen v eni urici in promet je bil po preteklu nekaj čez eno uro zopet obnovljen. Slika pokazuje 1) novi most, 2) stari temelj, 3) stari most in 4) struktura starega mosta, preden je bil razprt. Gornja slika pokazuje stari in nov most.

Zvedeli smo to brez njih, pa ne le zvedeli, ampak tudi skusili. Seveda, ako izstradan volk drvi za človekom mu je dobro vreči košček mesa ali vsaj kost, da se zpar trenutkov ustavi. Tako tudi družbe vržejo delavcem tuftinatim kako kost, da bi jih s tem naredile pohevne hlapce in da bi jih potem delavci hvalili, češ: poglejte kako je dobra kompanija; delo nam da, potem pa se plača povna!

Naši se pristopajo novi člani in ako

tega so rojaki prišli, ker ljubijo svoje delavske liste Prosveto in Proletarca. Le tako naprej in ne obzirju se nam bo zosvetila zarja zmage, ko bodo najmanj pričakovani tisti, ki misijo, da je bilo vedno tako in mora tako ostati. — Srečno in veselo. Novo leto vsem slov. satrpinom tega kontinenta! — John Trčelj.

St. Louis, Mo. — "Hosana na višavi in mir ljudem na zemlji, kateri so dobre volje," tako se je

ponavljalo zopet pred par dnevi iz tisočerih grl. In to se ponavljajo že 1916 let. "Mir ljudem na zemlji, kateri so dobre volje." Ali niso gori navedene besede lepo donečene? Da so to mi mora potrditi! Ali so to mi mora potrditi! Ali so to mi mora potrditi!

Ali ima mir vojak na evropski bojni fronti, kateri vedno gleda smrti v obrazu!

Ali ima mir na domu njegova žena, katera ima precejšen broj lačnih otrok okrog sebe?

Ali imata mir oče in mati, katera stojita z eno nogo v grobu in vsi njihovi sinovi so poklicani pod bojno zastavo . . .

Ali imamo mi delaveci mir v Ameriki pred naraščajočo draginjo?

Ali imajo mir kapitalisti, ker jim ni nič tako sveto, kakor če iztisnejo zadnjo kaplico krvi iz ubogega trpina samo zato, da se oddebeli nad vse sveta denarna moščja?

Še sam plemeniti Gajžla si

ne da miru, vedno je na "rajži" s svojim "luft-šifrom" oziroma "šternkukarjem po raznih evropskih frontah in kraljevskih dvorih. Včasi je pri Jurju, Wiljemu in kapucinski cerkvi, pri Fr. Jožefu, pri Petru, Nikitu itd. Ako bi mu bilo dovoljeno, bi gotovo obrnil "šternkukar" tudi v sultanski harem. Seveda mu je tudi tukaj po Ameriki vse znano od najponižnejše vijolice do ponosnih palm solnčnega juga, od krasnih poletenih palac vsega sittih milijonarjev do bornih pečaljki samostanov. Miru torej tudi on nima in ga ne bo imel.

Ali je tako hitro, daš je vedno "dobре volje". Vsaj njegova poročila tako kažejo.

Marsikko nemirno určo je

gotovo preživel nek na pol svet

močiek, hivajoč v malem mestecu v državi Illinois. Celo poletje

prav do trde jeseni je vpil in kričal za protikalubsko ligo, tako

da ga je vsak navaden zemljani

smok, pa tudi kaj za pod sobo

imel naše sonstre v kuhinji.

Veselo in srečno Novo leto

samega. Nedavno pa pride omenjeni voden apostolj k sosedu farmerju, ki se je ravno pripravil, da gre s svojim vrancem po neko stvar na kolodvor, in ga prisilil, da bi mu spotoma pripeljal 52 galonov sod ješka, ki ga čaka na postaji. Farmer je druge volje obljubil, a se je klub temu bolj zanesel na svoj nos, kot na svetnikove besede. Njegov nos pa hitro poznal "brandy" od jesinha in tako se je zgodilo, da je zvrnil sod "brandyja" pred svojo hišo, drugi sod enake velikosti pa pred hišo "svetnika". Razlikoval se je od prvega let toliko, da je bil polm že nekoliko smrdečega "vinegarja."

Kakšne "frise" bi rezala na poskušnji, ako bi bil povabljen še pl. Gajžla! Skoraj gotovo bi se pripetilo, da bi že pri prvi poskušnji še naš Korobač pl. Gajžla na vse svoje dostenjanstvo pozabil. Tako da mir ljudem na zemlji naj bo le na papirju, pa amem na večne čase! — Toda, kam sem pa zašel! Toliko govorjenja o miru, čemu? Ako bi bili vsi v miru, pa se plesati ne bi imel kdio na veselicu, katero priredi društvo Planinski Raj 107. SNPJ. v soboto 30. decembra 1916 v Češki dvorani na 9th in Allen Ave. (Bohemian Gymnasium).

Ali imajo mir kapitalisti, ker jim ni nič tako sveto, kakor če

iztisnejo zadnjo kaplico krvi iz

Gospo, oziroma gospodine bomo pa pustili čisto brezplačno.

Torej uljudno vabimo vse slovenske in hrvatske, srbske, ozirome dalmatinske, dalje ruske, poljske, črnogorske, potem magari še taljanske, britiske, nemške društva. Tudi Vilče lahko pride. Posebno pa vabimo naše vrle sobrate in sestre iz Madisona, oziroma Granite City, Ill., kateri spadajo k slavnim materi S. N. P. J. kakor tudi vse rojake iz daljne okolice iz raznih premorskih naselij.

Vabimo sobrate, oziroma sestre in vlogo vse rojake iz Panama, Witt, Nokomis, Livingston, Staunton, Massontah, Johnson City, Wanegan, Kankakee, Sorento in Chicago — vse v državi Illinois. Ako se slučajno zgodidi, da bi kdo drug prišel ali prišla, pa ni njegova ali njena naseljibina tu navedena, naj se pa kar sam ali sama povabi in pride.

Vsi trije so moliči v noči pored.

Dr. Fanning je bil član zdravniške tirkde, ki je oglašal, da

ozdravljajoči neozdravljive bolezni. Pogodil se je pa \$175, da oskrbi nekega bolnika v tem mestu, ki je praktično že umrš.

New York, 28. decembra.

Dr. Charles Smith, ki trdi, da je star 103 leta, in 75letna Getrud S. Zabriskie, sta bila obojena na \$500 in \$300 denarne globi, ki sta prodajala neko ničvredno zdravilo proti otroški paralizi.

Morristown, Pa. — 28. decembra.

Osobni vlak je udaril ob vez, na katerem so sedeli Nicholas Roman, 17letna Mary Romano in tudi neki tujec, katerega ime je ni dognano. Vsi trije so mrtvi.

Kendallville, Ind. — 28. decembra.

Serif Sawyer je prikel tri mlini, ki so obtoženi, da so orguli pošito in šest prodajajo v Avil Gonja je trajala skoraj pet ur pred barjajo in zaradičnega sveta. Ustni so hoteli pobegniti v ukrašenem avtomobilu, a mašina jih odpovedala. Na

EVROPSKA VOJNA IN VESTI IZ FRAZERIJEV.

(Nadalejovanje iz preve strani)

čas u civilne vojne v Združenih državah.

Položaj vojne.

Nedeljovanje iz prve strani

zadet so zoper dočkivali porti na Rumunskem, kar deloma privaja tudi Petrograd. — Branil je padla in okrog 3000 Rumuncov je bilo ujetih. — Rumunska armada je še reorganizirana. — Iz drugih front nič novega. — Uradna poročila.

Berlin, 28. dec. — Avstro-nemška armada markala Mackensena, katera je včeraj okupirala Rimnik-Sarat, prodira danes proti Počkani na meji dežele Moldavije. Današnje vesti iz fronte dokazujejo, da je padla Braila ob Donavu, ki je zadnje večje središče petrološke in žitne trgovine v Rumuniji. Celih pet dni so Rusi skorito branili črto Rimnik-Sarat na obeh straneh železnic Plešt-Buzo-Počkani, toda končno so bili vršeni nazaj in v zadnjih dveh dneh so naše čete ujele že 10.000 Rusov in Rumuncov. Kakor je videti, so raztepene rumunske čete zoper organizirane in Rusi jih že posiljavajo v Moldavijo za obrambo omenjene province. 9. armada, ki je porazila Ruse na črti Rimnik-Sarat, je zdrobila močne ruske pozicije, ki so obstajale iz več let zakopov z bodljivim žicevjem. Južnozapadno od Rimnika-Sarat so bili Rusi popolnoma premagani na 17 kilometrov dolgi fronti. Naša podonavška armada je tudi dosegla več utrjenih vasi in se s tem zajedla v rusko fronto, vsled česar se je moral sovražnik unakniti. — Zapadna fronta: Nič novega. — Istočna ruska fronta: Nič novega. — Macedonska fronta: Severnoizozno od Doiranega so bili odbiti angleški napadi.

Petrograd, 28. dec. — Sovražnik je včeraj napadel našo rumunsko fronto. V okolju reke Rimnik, severno od Megare, se mu je posrečilo, da je potisnil našo kavalierijsko oddelitev in rumunsko infanterijo. Ob rimniški cesti so naše čete ostavile prvo črto zakopov, katero je razdalj artillerijski ogenj. Drugod so bili odbiti sovražni napadi z velikimi izgubami za sovražnika in v vasi Valeš-Seltzel smo uplenili tri strojne puške. V Karpatih in na moldavski fronti severno od reke Uzul so naše čete okupale sovražno pozicijo in uplenile nekaj topov. — Kavkaška fronta: V pondeljek ponoči je bataljon Turkov pričelo z ofenzivo v okolici Petralokaja, toda naš ogenj jih je razpršil popolnoma. V okolici jezera Van (Armenija) so naše patrule osvojile vas Atman.

Berlin, 28. dec. — Sovražnik je včeraj napadel našo rumunsko fronto. V okolju reke Rimnik, severno od Megare, se mu je posrečilo, da je potisnil našo kavalierijsko oddelitev in rumunsko infanterijo. Ob rimniški cesti so naše čete ostavile prvo črto zakopov, katero je razdalj artillerijski ogenj. Drugod so bili odbiti sovražni napadi z velikimi izgubami za sovražnika in v vasi Valeš-Seltzel smo uplenili tri strojne puške. V Karpatih in na moldavski fronti severno od reke Uzul so naše čete okupale sovražno pozicijo in uplenile nekaj topov. — Kavkaška fronta:

V pondeljek ponoči je bataljon Turkov pričelo z ofenzivo v okolici Petralokaja, toda naš ogenj jih je razpršil popolnoma. V okolici jezera Van (Armenija) so naše patrule osvojile vas Atman.

Pariz, 28. dec. — Vrhovno veljinstvo francoskih armad je zdaj v rokah vojnega kabinetka, ki je organiziran iz sledečih: ministrski predsednik Briand, vojni minister in general Lyautey, mornariški minister in podadmiral Lacaze, minister za industrijo Thomas, finančni minister Ribot in predsednik Poineare. General Joffre je dobil naslov "markal Francije" in je imenovan "tehničnim svetovalcem" vlade v vseh vojnih zadevah.

NEMČIJA ZDAJ PRIZNAVADA JE RUMUNSKI PETROLEJ UNIČEN.

Berlin, 28. dec. — (Brezžično v Sayville). — Petrolejski vreleci na Rumunskem so popolnoma uničeni, toda voda upa, da bodo v nekaj mesecih zoper v operaciji. V mesecu oktobru se je v Bukareštu organizirala komisija v svetu centralizacije in kontrole vse petrološke industrije v Rumuniji, ker tisti čas so že bankrotirale vse petrološke družbe, katerih delni kapital je bil v nemških rokah. Ta komisija je sklenila uničiti podzemeljske naprave za dobavo olja v slučaju, da jim grozi sovražna invazija. Ni pa mislim komisija uničiti vreleci tako, da bi bilo operiranje več nemogoče. Ko se je pa nemška invazija približala hitrejši kakor so misili v Bukareštu, tedaj je komisija pod ravnateljstvom angleškega vojaškega ataka z imenom Thompson odredila popolno destrukcijo vrelecev. Razdiali so cevi, nabiralnike, magazine in požgali celo pisarno in poslovne knjige. Le par vreleci je ostalo nedotaknjeno, ker jih niso imeli česa uničiti vsled magla, se bližajoče naše armade. Škoda vsled uničenih vrelecev znaša sto milijonov dolarjev in največ tržnje inozemski investitorji, ki so imeli tamkaj vložen svoj kapital. Nemška vlada je zdaj odredila, da se izvrtajo nove inkunje in položijo nove cevi za dobavo petroleja na površje in upati je, da bodo vreleci zoper delali v treh mesecih.

POLOŽAJ V AVSTRILJI IN NEMČIJI.

Casopisi "Strije in Nemčije" poročajo:

Neki avstrijski častnik, ki je prepotoval vse sedmograško, pravi: — tako piše "Hirsp" v Budapešti — da so Rumunci nadeli zelo malo ikode v krajih, ki so jih okupirali v začetku vojne. Hih, ki so jih ostavili bežeči prebivalec, so ostale nedotaknjene ob času rumunske okupacije in vse novice o poziganju in pustonju sedmograških vasi so neresci. Le tujatam je bila takina hih razdejana, ali v splošnem je vse tako kakor je bilo pred vojno.

"Wiener Zeit" piše, da se na danju muči: stereotipi praznihi. Celi vsega privatnih stano-

vij in javnih lokalov, prodajalne itd. stojijo prazne in mali staninari se ne morejo več pritoževati, da ne morejo dobiti stanovanja. Pohištva opuščenih hiš in lokalov so s posredovanjem občinskih pomožnih odborov odvedeni v občinska skladista. Do 1. oktobra t. l. so odpeljali pohištva v javna skladista in 542 hiš.

"Neuste Nachrichten" v Monaku piše, da je dočelno sodišče v Magdeburgu pred kratkim obodilo 31 dečkov in dekle v starosti od 14 do 19 leta v zaporedi izgredov. Vsi so dobili brez razlike na starost po 8 let, šest mesecov, en teden in tri dni ječe. Osojeni so bili toženi, da so korakali po ulicah, prepevali, kričali in razbili vse čipe na oknih tovarne za strelni naboj v ulici Halberstadt. Vrhutega so bombardirali s kamnenjem policjsko postajo in razbili na dotočnem poslopju 32 šip; več policijstov je bilo ranjenih.

"Musich Post" poroča o izgradilih v Monakovem, katere je vodila mladina obojega spola. Dve osemnajstletni dečki sta bili aretirani, ko sta delili med ljudi tiskane letake z vabilom na mirovno demonstracijo. Letak je imel naslov "Doli z vladom!" Nato pravi omenjeni list: "Ako se oblasti res brigajo, da bi ustavile hujšanje na nemir in upor, zakaj dopustijo kravale v javnih lokalih, kakoršen je bil pred par dnevi v kavarni Luitpold, kjer se nekateri gostje vpili na glas:

"Državnega kancelej je treba obesiti na najbližnje svetilnico!"

TISZA BO RESIGNIRAL?

Berlin, 28. dec. — V Budapešti se širi poročila, da bo graf Stefan Tisza, ogrski ministrski predsednik, kmalu resigniral vsled nesporazumnosti z grofom Černinom, zunanjim ministrom v avstrijskem koalicjskem kabinetu.

VOJNI KABINET NA FRANCOSKEM.

Pariz, 28. dec. — Vrhovno veljinstvo francoskih armad je zdaj v rokah vojnega kabinetka, ki je organiziran iz sledečih: ministrski predsednik Briand, vojni minister in general Lyautey, mornariški minister in podadmiral Lacaze, minister za industrijo Thomas, finančni minister Ribot in predsednik Poineare. General Joffre je dobil naslov "markal Francije" in je imenovan "tehničnim svetovalcem" vlade v vseh vojnih zadevah.

NEMČIJA ZDAJ PRIZNAVADA JE RUMUNSKI PETROLEJ UNIČEN.

Berlin, 28. dec. — (Brezžično v Sayville). — Petrolejski vreleci na Rumunskem so popolnoma uničeni, toda voda upa, da bodo v nekaj mesecih zoper v operaciji. V mesecu oktobru se je v Bukareštu organizirala komisija v svetu centralizacije in kontrole vse petrološke industrije v Rumuniji, ker tisti čas so že bankrotirale vse petrološke družbe, katerih delni kapital je bil v nemških rokah. Ta komisija je sklenila uničiti podzemeljske naprave za dobavo olja v slučaju, da jim grozi sovražna invazija. Ni pa mislim komisija uničiti vreleci tako, da bi bilo operiranje več nemogoče. Ko se je pa nemška invazija približala hitrejši kakor so misili v Bukareštu, tedaj je komisija pod ravnateljstvom angleškega vojaškega ataka z imenom Thompson odredila popolno destrukcijo vrelecev. Razdiali so cevi, nabiralnike, magazine in požgali celo pisarno in poslovne knjige. Le par vreleci je ostalo nedotaknjeno, ker jih niso imeli česa uničiti vsled magla, se bližajoče naše armade. Škoda vsled uničenih vrelecev znaša sto milijonov dolarjev in največ tržnje inozemski investitorji, ki so imeli tamkaj vložen svoj kapital. Nemška vlada je zdaj odredila, da se izvrtajo nove inkunje in položijo nove cevi za dobavo petroleja na površje in upati je, da bodo vreleci zoper delali v treh mesecih.

POLOŽAJ V AVSTRILJI IN NEMČIJI.

Casopisi "Strije in Nemčije" poročajo:

Neki avstrijski častnik, ki je prepotoval vse sedmograško, pravi: — tako piše "Hirsp" v Budapešti — da so Rumunci nadeli zelo malo ikode v krajih, ki so jih okupirali v začetku vojne. Hih, ki so jih ostavili bežeči prebivalec, so ostale nedotaknjene ob času rumunske okupacije in vse novice o poziganju in pustonju sedmograških vasi so neresci. Le tujatam je bila takina hih razdejana, ali v splošnem je vse tako kakor je bilo pred vojno.

"Wiener Zeit" piše, da se na

no zavezje, da ne bo kralja njenega priznala, da sta oropala tudi neutralnosti. Noto je usmerjena po vročela govorica v entitetem časopisu, da namernava Nemčija nadeti z armado v Italijo in Francijo čez Švico kakor je naredila slučaju z Belgijo.

MISTERIOZNA LADJA.

New York, 28. dec. — V parodarskih krogih se širi govorica, da so nemške submarinke njeni angleški parnik Voltaire, kateri je zapustil Liverpool in bi moral že davno dosegel v New York, pa ga še danes ni. Submarinke so parnik oborožile in postavile nanj nekaj moštva, ki zdaj izratela Voltaire v napadanju na druga zvezniške ladje. To je največja dohavačeva ekipa za argentinsko vlado, ki je bila kdaj naročena v Združenih državah.

Washington, D. C., 28. dec. — Zapadno indijski delaveci, nastavljeni pri panamskem prekopu, dobe vsed državne povisimo mezo za 1 do 2 centa na uro.

New York, 28. decembra. — Komisija argentinske republike, ki ima nalogo, da prevzame 65,000 ton cevi iz litiga železa, je dosegla senčaj. To je največja dohavačeva ekipa za argentinsko vlado, ki je bila kdaj naročena v Združenih državah.

Washington, 28. decembra. — Ameriški izvoz v Italijo se je letos v prvih osmih mesecih podvojil v primeri z lanskim izvozom ob tem tačku. Italija je izvozila v teh mesecih za \$300,000,00 blaga.

Tnopa, Nev., 28. decembra. — Vsako mesto v južni Nevadi je od nedelje sem zavito v temo, če je odvisno le od električne razsvetljave.

Vodilne žice za električni tok prek Belega gorovja so pretrgnute.

Delo v tukajnjih rudnikih in v Goldfieldu počiva.

Tokijo, 28. dec. — Japonski parnik Sankaku Maru s 400 potnik in mornarji je obsegel na pescu nedaleč od kitajskega pristanišča Čefu v provinciji Šantung ob Rumenem morju. Poročila se glase, da je parnik izgubljen. Na krovu sta tudi dva Amerikanca.

South Bend, Ind., 28. dec. — 10 mesecov stara hčerka John Blaka se je zadušila, ko ji je padla blazina na obraz. Vsí poizkusili s pulmotorjem, da bili zastonji.

Peoria, Ill., 28. decembra. — Na sodišču so odprli oporoko starega farmarja Johna P. Beckerja, ki je bil dne 16. decembra umorjen z njegovo ženo na farmi blizu Mason Cityja. Becker zapusti svojim dedičem — 8 sinovom in hčeram in 51 vnukom — \$400.000.

Springfield, Ill., 28. decembra. — John H. Walker protikandidat John P. Whita za predsedniško mesto pr. i rudarski organizaciji, izjavlja, da so sleparje pomagale, da je bil White izvoljen predsednik. To izjava je Walker sporočil odboru v Indianapolis, ki šteje glasove.

Walker trdi, da bi bil izvoljen, če bi se ne dogodile volilne sleparje.

New York, 28. decembra. — Jecklarska industrija se nahaja kljub glasovom o miru v dobrem položaju.

Naročenih je 11,000 železniških voz iz jekla in 50,000 ton jekla so naročile železniške družbe, ki gradnjo novih vozov in za popravilo na starih vozov.

Naročenih je tudi 800 lokomotiv, od katerih jih pojde 577 v inozemstvo.

Stavbinskega jekla je naročeno 40,000 ton, naročila za gradnjo jekla pa ravnootako prihajajo, kot so dohajala, ko je ni bilo

čuti glasu o miru.

Kansas City, Kans., 28. dec. — 19letni Washington Force, pisarniški pomočnik pri Brooklyn parodarski družbi, je vzel nabrušenih diamantov in biserov v vrednosti \$25,000. Nekaj dini kasneje je obzaloval svoje dejanje in je vrnjal diamante in biserne svojim delodajalcem, ki so ga dali takoj arretirati radi tativne.

Ko so izginili diamanti in biseri, je tvrdka nujela detektive, da izsledi tatu. Prizadevanje detektivov, da odkrijijo tatu, je bilo zastonje, dokler Force ni vrnjal diamantov in biserov.

Columbus, N. M., 28. dec. — Prostaka Albert A. Streigel je ustrelila straža. Streigel je bil obsojen na taboriščni zapor radi maleknosti. Dobil je dovoljevanje, da gre po ždej v svoj šotor. Po izjavji straže je hotel na potu pobegniti. Straža je zaklicala trikrat: "stoj" in potem je streljala.

Columbus, Ind., 28. decembra. — Organizirani livarji zahtevajo, da jim s prvim januarjem povsredno za 50¢ na dan.

Nekateri delodajalci že zdaj izjavljajo, da ne priznajo zahtev.

Boulder, Colo., 28. decembra. — George W. Ryan in George Wilson, ki sta bila aretirana, ker sta državno banko v Niwoutu,

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila
1904

GLAVNI STAN: 2657-59 So. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

UPRAVNI ODBOR:

Predsednik: John Vogrič, box 290, La Salle, Ill.

I. Podpredsednik: J. Bratkovč, R. F. D. 4, box 86, Girard, Kans.

II. Podpredsednik: Josip Kuhelj, 9469 Ewing Ave., So. Chicago, Ill.

Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Blagajnik: Anton J. Tarbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill.

Zapisnikar: John Molak, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

NADEGORNI ODSEK:

Jože Ambrožič, 351 bog., Canonsburg, Pa.

Paul Berger, 741—1st St., La Salle, Ill.

STAROGORSKI:

Junaki Svobode:

POVESTI IN ČRTICE IZ BALKANA

(Nadalevanje)

ŠUMI MARICA...

Bleda, dušec silno bol, je poslušala Maša. Njena duša je vzklikala v bolečini:

"Ivan, Ivan . . ."

Slišal je Mihajlov te vzklike.

"Čuval te je, Maša, branil je domovino in moral je pasti."

"Za mene . . ."

"Za tebe . . ."

Maša je zakrila oči in ni se mogla ubraniti solz. Padale so ji skozi prste, gorke in grena, padale na spečega sinka.

"Le plakaj, Maša. Ohladi bolest v solzah, le plakaj zvesta žena. Prijatelj Mihajlov ti prinaša zadnji pozdrav, duhovnik Mihajlov te zadnjikrat blagoslavlja."

Komaj je dvignil desnico k blagoslovu.

Maša je vzkliknila obupno:

"Turgenev . . . Izdajica."

"Ne toži! To ni bil Bolgar. Bolgar ne izdaja domovine, ne prevliva bratske krvi."

Maša je poslušala z grozo.

"Ubil ga je!?"

"Izdal ga je . . . In padel je, obkoljen od dušmanov, kot Bolgar. Iz trupel sovraga si je postavil pomnik."

"In on . . . izdajica!"

Mihajlov je zganil z desnicu.

"Bog ga je sodil po meni, če je hotel do tebe, da te ugrabi."

Nerazločen, sila slab je bil glas Mihajlov, ali Maša ga je razumela. Stresla se je in v očeh ji je zažarelo spoštovanje in hvaležnost. Sklonila se je in poljubila roke duhovniku-rešitelju.

"Grem, Maša, k Ivanu . . . Čuvaj dete svoje . . ."

Se so se zganile ustnice, duša še nekaj govorila, a Maša ni več razumela. Sklonila se je nad detetom, ki je spaval pokojno in se v sru nasmihaval, ne sluteč, da je v tem velikem trenotku zadihalo Bolgarska svobodo, da je v tem velikem trenotku krvavela duša žene . . . Ni vzdihovala, ni plakala . . . ali solze so ji tekle po licih. Tam na ležišču pa je spal mirno, spal večno, prijatelj, oče, varuh, — duhovnik Mihajlov . . . —

Šumi Marica . . . Po svobodni zemlji teci, opevaj narodu čine junaštva, prepevaj krasne pesmi o svobodi . . . Šumljanje tvojih valov naj bo, kakor sladka pesem uspavanka svobodnemu narodu, naj bo, kakor pesem polna slave . . .

Šumi Marica . . .

BELA ROŽA.

Stopil je k Stani, ki je predla iz bele oveje volne tanko nit, da stike suknjič za sinka, igrajoga se zraven nje. Upri se je ob puško, objel ujeno lepo telo s pogledom polnim ljubezni in djal:

"Bog te čuvaj, Stana, žena moja . . . Sedaj grem!"

Stana je nehala presti. Preko lica ji je šlo, kakor bolest. Vstala je in stopila k njemu.

"Greš Živoj, junak moj in puščaš Stano samo."

Živoj je pogladil njene temne lase in djal, kar v začudenju:

"Bilo bi ti ljubše, da ne grem!?"

Stana pa je stresla z glavo in oči so se ji zaskrile.

"Da bi ne šel! . . . Da bi ne šel moj Živoj, moj junak, ko ga kliče domovina, ko ga kliče Kosovo! . . . Ne, Živoj, ne hotela bi biti tvoja žena."

Živoj je zavrsnil veselja. Stana je ponosna na njun pomen, da ga je poklepal kralj v vrste junakov, pod prapor osvobojevanja . . . In tudi če ga zgubi za vedno. Pogled se mu je ustavljal na sinku in neprisjetna se mu je zdela misel, da bi se več ne povrnil. A samozatretost! Saj pozivati na bojnejši polju sredi tisočnih junakov je sladko. Nasmejal se je in dejal:

"Moja Stana je junakinja . . ."

Oma pa je odgovorila istotako:

"Moj Živoj je junak."

Nato je dvignila sinka v naročje in djal:

"Poglej Živoj svojo kri. Ko se boš bil, bova s sinkom v nujših pri tebi."

Objel je Živoj ženo in poljubil sinka. Stana pa je utrgala belo rožo, ki je evetela na oknu in mu jo dala.

"Ko se boš bil za brate in svobodo domovine, spomni naj te roža, da čaka tvoja Stana in tvoj sinko, da mislita na tebe. Ko boš maščeval Kosovo in njegove junake, bo molila Stana s sinkom za zmago, za domovino, za tebe, Živoj moj . . . In ko se vrneš, te objame tvoja Stana, te pušči tvoj sinko in bo srečna . . ."

Poljubil je Živoj belo rožo, poljubil Stano in sinka in odsek ponosen po beli cesti . . . Gledala je Stana za njim, otrok klical "ata, ata . . ." Solnce pa je sijalo na vedrem nebnu in poljubovalo rumenkasto listje, padajoče na tla.

Na vrhu hriba je Živoj postal in pogledal na rodno vas, na hišo, kjer sta Stana in sinko. Le glej Živoj, morda jo gleda zadnjikrat. Morda tudi mama Stana v slovo za vedno . . .

Zanahnil je z roko zadnji pozdrav in izginil na ono stran brega. Tam dolil pa si je otrla Stana solze, objela sinka in zapela:

"Radio ide Srbin u vojnike

grde zeleni bare lovovike,

borba njemu zabava je draga

još milje sakrušiti vraga . . .

Triindvajseti oktober 1912. Sreda je Mrzlo in megleno jutro vstaja iz mrke noči. Na vrhone Rujana koraka vojska. Trd je korak junakov, žareče oči in sreča polno. V dušah vojakov vstajajo slike davnih dñi, slike tužne in bolestne. Strta srbska moč, strto srbsko carstvo, strta srbska slava leži pred njimi. Sveta tla so to, po katerih stopajo sedaj, ponižana in vpijejo po maščevanju. Junaki, padli s carjem svojim v davnih dñeh, čakajo, da se umiri njih duh . . . In umiri se, ko bodo njih kosti, njih prah počival zopet v svobodni zemlji, v zemlji srbski . . . Ali se bliža ta čas sedaj? . . . Vi junaki, mrki in silni, vi bodete govorili. In govorili bodete, da bo strmel ves svet. Tako sijajno ni nikdar zablestel noben venec zname in slave, kakor zablestel slava nekdanjih dni sedaj, ko prihajate vi, sokoli čeli . . . Tako strašno in slavno še ni bil nikdar maščevan poraz, kakor bo maščevano Kosovo polje, kakor bo maščevan Vidov dan in njegovi junaki. Preko grobov davnih junakov koraka vojska in njihov duh objamne vojsko. Jugoviči gredo v boj, kraljevič Marko jih vodi . . . Doma, v svojih domovih pa molijo majke Jugovičeve in sinove za zmago . . .

Le molite majke . . . Le molite sinove . . .

Megla obdaja brda, neprodirna in težka. In v tej meglji bobni in tuli, krohotina in besni. Železo in svinec dežuje. Peklenski vrišč sega do neba in svinec orje zemljo in trga prsi junakov. Krije in se meša z blatom. Junak lega k junaku, potaplja se v lužah krv . . . a trombe buče, kakor k sodnemu dnevnu. Nož v bajonet izvršujeva strašen posel, parata telesa, da se meša drob z blatom in kopije v puhteti krv. Preko razmerjenih teles junakov, drhtečih še v zadnjem smrtnem boju, preko luž krv, kadeče se in brizgajoče izpod nog, stopajte nove čete . . . Smrt kosti, četa lega za četo v krvavo blato . . . Pade junak stribri prs, a žehoče naprej, a zdrobri ga druga kroglica. Tovariš se komaj ozre nanj, hiti naprej, a nedaleč. Tudi njega stare kroglica . . . A trombe buče . . . Smrt ali zmaga. Ne zmenijo se junaki za svinčeno točo, le naprej po dušmanina, da bo prah junakov počival pokojno v osvobojeni zemlji srbski . . .

Končan je boj, strašno tridnevno klanje. Noč lega na bojno polje, sedaj tako tih in molčeče. Še ne dolgo, nekaj ur, kar je tukaj besnel najstrašnejši vihar, vihar zbesnele človeške strasti, ko je ugašalo tukaj tisoče mladih življenj. A sedaj je vse tih in pokojno. Samo razhajena zemlja priča o tem, razstreljeni kosi krogelj, razbiti topovi in trupla konj, ki so hrana gavranom in hijenam. A tam dalje se vrste grobovi. Grobovi junakov so to. Maščevali so Kosovo, osvobodili sveto zemljo in legli k davnim junakom.

Grob Živoja je med grobovi. Bela roža, napol uvela, pokropljena s krvjo je pritrjena na križ. Uboga Stana . . . Misil je na te v zadnjem trenotku, ko mu je uhajalo življenje, darovan na žrtvenik domovine. Ko so po bitki pobirali ranjence in mrlje so ga našli mrtvega. Obe nogi sta mu bili odtrgniani in prisli prestreli. V rokah je držal belo rožo, poškopljeno z njegovem srčno krvjo in se smehtjal.

Zdravnik je razumel, da smehtajo na mrtvih Živoja. Razkril je roke in vzel rožo. Vedeje, da je to roža dala Šrbkinja možu, ko je odhajal v boj. In v zadnjem trenotku je Živoj gledal v tej rozi svojo Stano . . .

Ko so pokopali Živoja je pritrdil zdravnik belo rožo na križ.

"Pričala bo ona, ki je dala to rožo junaku, da poišči njegov grob. Po tej beli roži ga bo spoznal."

In zdravnik se je sklonil in poljubil belo rožo, oškropljeno s srčno krvjo junakovo . . .

Tke Stana suknjič iz bele volne za sinka, plete nogavice za Živoja. A njene misli niso pri tkanju. Tam pri Živoju so, na bojnom polju, kjer se bije boj za svobodo, kjer se maščuje Vidov dan.

In zazdi se ji, da ga vidi sredi zlovražnih krogelj okrvavljenih s krvjo dušmaninov. Smehtija se in misli na Stano, na sinka, stiska belo rožo na prsh in se bije, kakor lev. Da, njen Živoj je to, junak, kakoršnega si je predstavljala kot mlada dekleia ko je ded pripovedoval po večernih četaških pohode, ko je pripovedoval o srbski slavi o Kosovi bitki in njih junakih . . . Tedaj je poslušala vsa zamaknjena in v duši se ji je porajala želja, da bi prišel po nju tak junak, da bi jo vzel s seboj in ona bi šla z njim, kot ljubeča žena . . .

In glej, kakor da so se ji uresničile želje. Prišel je, najlepši mladeč iz sosednjega sela. Ko je plesal kolo, so ga gledala vsa dekleia . . . In stopil je k nji . . . Spominja se še sedaj tega trenotka. Kako ji je vztrepeta duša, ko jo je prijet za roke, ki pogledal v oči in jo vprašal, če hoče zaplesati z njim kolo po zeleni trati pod lipo . . . In plesala je z njim, z najgoršim mladem . . .

Stana preneha z delom in se zagleda v daljo. Vidi se z njim v poročni obliki . . . starešine ji napisajo, družice čestitajo . . . Lice ji rdi srečo, oko gleda slike Živoja, njegova roka stiska njeni . . . Oh srečen, neprisjetna dan.

In čez leto in dan . . . Kako srečen je bil Živoj, kako jo poljubil, ko mu je rodila sinka, njegov ponos in njen . . . Pa je napočila vojska in kralj ga je poklepal pod prapor . . . Z veseljem je šel njen Živoj in ona in sinko sta ostala sama . . . Stana se vzdržami v misli in pohoža sinka, igrajoga se kraj nje in vzdihne:

"Ostala sva sama . . .

O veliki zmagi pri Kumanovem poročaju lisi. Vse se veseli, si stiska roke in se pozdravljajo, kakor o velikem prazniku Kristovega vstajanja. Vse prevladuje svečano razpoloženje, ponos, zakaj nekdanja slava vstaja. Kosovo polje je postal srbsko . . . A žrtve, kakor so žrtve!! Nikdo ne sprašuje glasno o tem, a v sru slehernega trepeta nekaj, kakor zla slutnja, da je legel oni, kakreža ljubi duša, k davnim junakom . . .

"Ostala sva sama . . .

O veliki zmagi pri Kumanovem poročaju lisi. Vse se veseli, si stiska roke in se pozdravljajo, kakor o velikem prazniku Kristovega vstajanja. Vse prevladuje svečano razpoloženje, ponos, zakaj nekdanja slava vstaja. Kosovo polje je postal srbsko . . . A žrtve, kakor so žrtve!! Nikdo ne sprašuje glasno o tem, a v sru slehernega trepeta nekaj, kakor zla slutnja, da je legel oni, kakreža ljubi duša, k davnim junakom . . .

"O veliki zmagi pri Kumanovem poročaju lisi. Vse se veseli, si stiska roke in se pozdravljajo, kakor o velikem prazniku Kristovega vstajanja. Vse prevladuje svečano razpoloženje, ponos, zakaj nekdanja slava vstaja. Kosovo polje je postal srbsko . . . A žrtve, kakor so žrtve!! Nikdo ne sprašuje glasno o tem, a v sru slehernega trepeta nekaj, kakor zla slutnja, da je legel oni, kakreža ljubi duša, k davnim junakom . . .

"O veliki zmagi pri Kumanovem poročaju lisi. Vse se veseli, si stiska roke in se pozdravljajo, kakor o velikem prazniku Kristovega vstajanja. Vse prevladuje svečano razpoloženje, ponos, zakaj nekdanja slava vstaja. Kosovo polje je postal srbsko . . . A žrtve, kakor so žrtve!! Nikdo ne sprašuje glasno o tem, a v sru slehernega trepeta nekaj, kakor zla slutnja, da je legel oni, kakreža ljubi duša, k davnim junakom . . .

"O veliki zmagi pri Kumanovem poročaju lisi. Vse se veseli, si stiska roke in se pozdravljajo, kakor o velikem prazniku Kristovega vstajanja. Vse prevladuje svečano razpoloženje, ponos, zakaj nekdanja slava vstaja. Kosovo polje je postal srbsko . . . A žrtve, kakor so žrtve!! Nikdo ne sprašuje glasno o tem, a v sru slehernega trepeta nekaj, kakor zla slutnja, da je legel oni, kakreža ljubi duša, k davnim junakom . . .

"O veliki zmagi pri Kumanovem poročaju lisi. Vse se veseli, si stiska roke in se pozdravljajo, kakor o velikem prazniku Kristovega vstajanja. Vse prevladuje svečano razpoloženje, ponos, zakaj nekdanja slava vstaja. Kosovo polje je postal srbsko . . . A žrtve, kakor so žrtve!! Nikdo ne sprašuje glasno o tem, a v sru slehernega trepeta nekaj, kakor zla slutnja, da je legel oni, kakreža ljubi duša, k davnim junakom . . .

"O veliki zmagi pri Kumanovem poročaju lisi. Vse se veseli, si stiska roke in se pozdravljajo, kakor o velikem prazniku Kristovega vstajanja. Vse prevladuje svečano razpoloženje, ponos, zakaj nekdanja slava vstaja. Kosovo polje je postal srbsko . . . A žrtve, kakor so žrtve!! Nikdo ne sprašuje glasno o tem, a v sru slehernega trepeta nekaj, kakor zla slutnja, da je legel oni, kakreža ljubi duša, k davnim junakom . . .

"O veliki zmagi pri Kumanovem poročaju lisi. Vse se veseli, si stiska roke in se pozdravljajo, kakor o velikem prazniku Kristovega vstajanja. Vse prevladuje svečano razpoloženje, ponos, zakaj nekdanja slava vstaja. Kosovo polje je postal srbsko . . . A žrtve, kakor so žrtve!! Nikdo ne sprašuje glasno o tem, a v sru slehernega trepeta nekaj, kakor zla slutnja, da je legel oni, kakreža ljubi duša, k davnim junakom . . .

"O veliki zmagi pri Kumanovem poročaju lisi. Vse se veseli, si stiska roke in se pozdravljajo, kakor o velikem prazniku Kristovega vstajanja. Vse prevladuje svečano razpoloženje, ponos, zakaj nekdanja slava vstaja. Kosovo polje je postal srbsko . . . A žrtve, kakor so žrtve!! Nikdo ne sprašuje glasno o tem, a v sru slehernega trepeta nekaj